Ekonomska povijest kao historiografski problem
Hrvoje Petrić – Tomislav Branđolica, Ekonomska zbilja je crvena nit povijesti: Hrvatska historiografija i ekonomska historija, Zagreb: FF Press, 2024, 212 str.

Knjiga *Ekonomska zbilja je crvena nit povijesti* Hrvoja Petrića i Tomislava Branđolice nastala je kao prošireno i nadopunjeno izdanje Petrićeva rada iz 2014. godine „Prilozi poznavanju historiografije o gospodarskoj povijesti u Hrvatskoj“[1]. Kako autori ističu u predgovoru, cilj knjige jest potaknuti raspravu o položaju ekonomske historije unutar hrvatske historiografije, discipline koja je tijekom vremena prolazila kroz faze institucionalne afirmacije, ali i postupne marginalizacije.

Knjiga je podijeljena u dva temeljna dijela. Prvi dio pod nazivom „Hrvatska historiografija i ekonomska historija“ donosi kronološki pregled razvoja ekonomske historiografije u Hrvatskoj od 19. stoljeća do danas, dok drugi dio „Razgovori“ sadrži pet intervjua s istaknutim povjesničarima i povjesničarkom ekonomske historije. Predgovor su napisali sami autori, a pogovor je napisala Mira Kolar Dimitrijević. Knjiga je dodatno obogaćena fotografijama povjesničara, raspoređenima prema njihovoj pojavnosti u tekstu. U v o d donosi citat ekonomista Anđelka Runjića, u javnosti možda poznatijeg po političkoj ulozi predsjednika Sabora SR Hrvatske, s koje je 1990. godine, nakon prvih višestranačkih izbora, predao vlast HDZ-u. Runjić u citatu naglašava kako bi historijski materijalizam trebao predstavljati polazišnu točku istraživanja u ekonomskoj historiji, a upravo se na tu misao autori pozivaju pri oblikovanju naslova knjige *Ekonomska zbilja je crvena nit povijesti*.

U poglavlju „Prvi koraci: Hrvatska historiografija i ekonomska historija do 1918.“ autori prikazuju intelektualno okruženje historiografije 19. stoljeća, naglašavajući prevlast *Rankeovske historiografije*. Unutar takvog okvira, ekonomske teme javljaju se fragmentarno, ponajprije u radovima medievista poput Petra Matkovića, Ivana Krstitelja Tkalčića i Radoslava Lopašića, koji su se bavili zemljišnim odnosima i gospodarskim politikama. Autori ističu i sintezne radove Tadije Smičiklasa i Ferde Šišića, u kojima se, iako periferno, razmatraju gospodarske prilike srednjega vijeka. Posebno je zanimljivo korištenje kvantitativnih pokazatelja, u maniri kliometrije, kako bi se procijenila zastupljenost ekonomskih tema u historiografiji toga razdoblja.

Poglavlje „Individualni doprinosi: od 1918. do 1945.“ usredotočeno je na biografske i intelektualne profile povjesničara u međuratnom i ratnom razdoblju. Na primjeru biografije Josipa Matasovića moguće je steći uvid u recepciju inozemnih historiografskih utjecaja, kao i njegova nastojanja da se u međuratnom razdoblju, osobito kroz djelovanje u časopisu *Narodne starine*, afirmiraju noviji analitički pristupi unutar historiografije. U tom razdoblju, kako autori tvrde, radove iz ekonomske historije moguće je razlikovati prema njihovoj akademskoj ili popularno-publicističkoj provenijenciji, pri čemu za potonju izdvajaju rad Rudolfa Bićanića *Kako živi narod*.

[1] PETRIĆ, Hrvoje. 2014. Prilozi poznavanju historiografije o gospodarskoj povijesti u Hrvatskoj. U *Vizija raziskav slovenske gospodarske in družbene zgodovine*, ur. Darja Mihelič, 97–124. Ljubljana: Zgodovinski inštitut Milka Kosa; ZRC SAZU.

U poglavlju „Izgradnja institucija: od 1945. do kraja 1960-ih“ razmatra se institucionalno učvršćivanje ekonomske historije u kontekstu socijalističke Jugoslavije. Iako autori ističu da marksistička metodologija nije u potpunosti dominirala historiografijom u praksi, ideološki okvir poslijeratnog razdoblja omogućio je jaču afirmaciju ekonomskih tema, osobito onih vezanih uz radništvo i radnički pokret. Osnivanje Instituta za historiju radničkog pokreta 1961. godine predstavlja važan institucionalni iskorak. Posebno se ističu Rudolf Bićanić i Igor Karaman, čiji su nastavnički i istraživački radovi snažno obilježili razvoj discipline, kao i opsežan izdavački pothvat Mije Mirkovića u sklopu „Građe za gospodarsku povijest“.

Razdoblje „Ekonomska historija u punom zamahu: od kraja 1960-ih do početka 1990-ih“ je vrijeme punog zamaha ekonomske historije. Osnivaju se stručna tijela i časopisi, poput Komisije za ekonomsku historiju i časopisa *Acta historico-oeconomica Iugoslaviae*. Posebno se ističu istraživanja Tomislava Raukara, pod snažnim utjecajem francuske škole Anala i talijanske historiografije, kao i radovi brojnih povjesničara okupljenih oko Zavoda za hrvatsku povijest. U navedenom razdoblju raste interes za povijest poduzetništva, ponajprije kroz monografije poduzeća, koje su nastajale povodom obljetnica i u okviru tadašnjih institucionalnih uvjeta.

Posljednje poglavlje u prvom dijelu, „Usitnjeni interesi u pluralizmu tema: od početka 1990-ih do danas“, bavi se postupnim slabljenjem institucionalne vidljivosti ekonomske historije te se nameće kako je u ovom periodu postala „proizvod individualnih ili timskih poduhvata“ (str. 70). Autori razloge smanjenja interesa za područje vide u slabljenju institucionalne potpore ekonomskoj historiji. Autori izdvajaju ukidanje nastavnih kolegija na fakultetima te odlazak starije generacije povjesničara koji su se sustavno bavili gospodarsko-povijesnim temama. U takvim okolnostima dolazi do manjka inovacijskog potencijala, kako u metodološkom pristupu, tako i u izboru istraživačkih tema. Naposlijetku, autori donose pregled istraživanja nakon 1990-ih prema povijesnim razdobljima, ističući kontinuitet rada starije generacije, ali i doprinos pojedinih novijih autora. Posebno se naglašava važnost Vladimira Stipetića i njegove primjene metodologije Angusa Maddisona u istraživanju kretanja BDP-a u povijesti, kao i uloga časopisa *Ekonomska i eko-historija* u očuvanju kontinuiteta discipline.

Značajan doprinos ovog rada čini drugi dio knjige koji uključuje pet intervjua s Ivanom Ercegom, Mirom Kolar Dimitrijević, Marijanom Matickom, Tomislavom Raukarom i Vladimirom Stipetićem. Njihova vrijednost leži u mogućnosti uvida u istraživačke puteve, metodološke uzore i iskustva djelovanja specifičnim društvenim i institucionalnim okolnostima. Posebno su zanimljivi različiti pogledi na ideološki utjecaj socijalizma na razvoj ekonomske historije, pri čemu se ističe pluralitet osobnih iskustava i interpretacija čime se otvara prostor za daljnju raspravu.

Ova knjiga predstavlja razvoj ekonomske historije u hrvatskoj historiografiji te je važan poticaj za promišljanje njezina mjesta u suvremenim istraživanjima. Ipak, moglo bi se poželjeti da autori detaljnije kritički analiziraju okolnosti i posljedice ukinuća ekonomske historije kao nastavnog kolegija, osobito u kontekstu institucionalnih promjena 1990-ih godina. Unatoč tome, riječ je o pregledu ekonomske historiografije koja će nesumnjivo poslužiti kao nezaobilazna referenca budućim istraživanjima ekonomske historije u Hrvatskoj.

Dora Tomljanović

FILOZOFSKI FAKULTET SVEUČILIŠTA U ZAGREBU
ZAVOD ZA HRVATSKU POVIJEST
INSTITUTE OF CROATIAN HISTORY
INSTITUT FÜR KROATISCHE GESCHICHTE

RADOVI
57
Broj 1

ZAVOD ZA HRVATSKU POVIJEST
FILOZOFSKOGA FAKULTETA SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

FF press

ZAGREB 2025.

RADOVI ZAVODA ZA HRVATSKU POVIJEST FILOZOFSKOGA FAKULTETA SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

Knjiga 57, broj 1

Izdavač / Publisher
Zavod za hrvatsku povijest
Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet, Odsjek za povijest
FF press

Za izdavača / For Publisher
Domagoj Tončinić

Glavni urednik / Editor-in-Chief
Filip Šimetin Šegvić

Izvršni urednik / Managing editor
Zvjezdana Sikirić Assouline

Zamjenik glavnog urednika / Assistant Editor-in-Chief
Luka Špoljarić

Uredništvo / Editorial Board
Inga Vilogorac Brčić (stara povijest/ancient history), Trpimir Vedriš (srednji vijek/medieval history), Hrvoje Petrić (rani novi vijek/early modern history), Martin Previšić (suvremena povijest/contemporary history), Tvrtko Jakovina (globalna povijest/global history), Silvija Pisk (zavičajna povijest/local history), Tomislav Galović (pomoćne povijesne znanosti/auxiliary sciences of history)

Izvršni urednik za međunarodnu komunikaciju / Executive editor for international communication
Nada Zečević

Urednik recenzija / Review Editor
Kornelija Jurin Starčević

Međunarodno uredničko vijeće / International Editorial Council
Denis Jevgenjevič Alimov (Sankt Peterburg), Csaba Békés (Budapest), Jakub Beneš (London), Rajko Bratož (Ljubljana), Svetlozar Eldarov (Sofija), Toni Filiposki (Skopje), Aleksandar Fotić (Beograd), Vladan Gavrilović (Novi Sad), Hannes Grandits (Berlin), Kateřina Horníčková (České Budějovice / Olomouc), Catherine Horel (Pariz), Angela Ilić (München), Egidio Ivetić (Padova), Husnija Kamberović (Sarajevo), Irina Lyubomirova Ognyanova-Krivoshieva (Sofija), Axel E. W. Müller (Leeds), Beata Możejko (Gdanjsk), Géza Pálffy (Budapest), Zlatko Pleše (Chapel Hill), Ioan-Aurel Pop (Cluj), Alexios G. C. Savvides (Kalamata), Vlada Stanković (Beograd), Zrinka Stahuljak (Los Angeles), Ludwig Steindorff (Kiel), Peter Štih (Ljubljana), Andrea Vanina Neyra (Buenos Aires), Radina Vučetić (Beograd), Christina Lutter (Beč) i Andrej Hozjan (Maribor)

Tajnik uredništva / Editorial Board Assistant
Dejan Zadro

Adresa uredništva/Editorial Board address
Zavod za hrvatsku povijest, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu,
Ivana Lučića 3, HR-10 000, Zagreb
Tel. ++385 (0)1 6120191

Časopis izlazi jedanput godišnje / The Journal is published once a year
Časopis je u digitalnom obliku dostupan na / The Journal in digital form is accessible at: Portal znanstvenih časopisa Republike Hrvatske „Hrčak“ http://hrcak.srce.hr/radovi-zhp

Financijska potpora za tisak časopisa / The journal is published with the financial support by:
Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske

Časopis je indeksiran u sljedećim bazama / The Journal is indexed in the following databases:
Directory of Open Access Journals, EBSCO, SCOPUS, ERIH PLUS, Emerging Sources Citation Index - Web of Science

Naslovna stranica / Title page by
Marko Maraković

Grafičko oblikovanje i računalni slog / Graphic design and layout
Marko Maraković

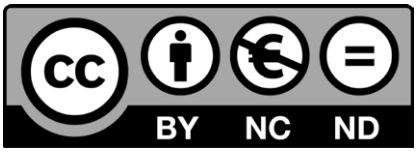
Lektura / Language editors
Katarina Starčević (hrvatski / Croatian)
Tomislav Brandolica (engleski / English)

Korektura / Copy editing
Marta Janković

Ilustracija na naslovnici
Muza Klio (Alexander S. Murray, *Manual of Mythology*, London 1898)

Časopis je u digitalnom obliku dostupan na Portalu znanstvenih časopisa Republike Hrvatske „Hrčak“ http://hrcak.srce.hr/radovi-zhp

The Journal is accessible in digital form at the Hrcak - Portal of scientific journals of Croatia http://hrcak.srce.hr/radovi-zhp

Djelo je objavljeno pod uvjetima Creative Commons Autorstvo-Nekomercijalno-Bez prerada 4.0 Međunarodne javne licence (CC-BY-NC-ND) koja dopušta korištenje, dijeljenje i umnažanje djela, ali samo u nekomercijalne svrhe i uz uvjet da se ispravno citira djelo i autora, te uputi na izvor. Dijeljenje djela u prerađenom ili izmijenjenom obliku nije dopušteno.